

«Ηπειρωτική Εστία», Άπρίλιος - Μάιος, 1984, τόμος
VΙΙΙ, 1984, τόμος

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ»

305 384-5-6

Στό συναίσθημα της Ρ.Π. υπάρχει ή κατανόηση της ριζικής άνεσιτιότητας, της απώλειας και της περίκοσμης άβεβαιότητας. Αιτές και οι πηγές της σύγχρονης άγωνίας, που φορές άποτελούν συνείδηση «πρός θάνατον». Γιαυτό και νιώθει ή ποιήτρια, πώς είναι ένα μόριο κοινοροτού. 'Ωστόσο αγατά τή δύναμή της. 'Όσο και άν ξέροι πώς θά έχει στην πορεία της ένα «βίβαβείο» πόνου.

Η ποιήτρια τών Καρφωμένων 'Ελαφών τελεί υπό τó βλέμμα της αγάτης του πεπορωμένου της. Δέν έχει γι' αυτό ψευδαισθήσεις, γιατί ξέροι πώς ή ψευδαίσθηση φρενιτίζει τήν ύπαρξη. Γι' αυτό και άφιερώννει λουλούδια στο θάνατο του παρελθόντος και συμπορεύεται με τούς άνιχνευτές του μέλλοντος, με τούς άνθρώπους της έρημιάς μέσα στους άδειους δρόμους του κόμοιου.

Η έσχατη μέριμνα της ποιήτριας είναι οι ύπερούσιες σωτηρίες. Αιτές πάνε να ξεπεράσουν τόν άπελιτισμό της, ανάμεσα στο είναι και στο μηδέν. Γι' αυτό και πολύ καιρό καιεί τή νέα της ύπαρξη στις έστίες της θυσίας, ήρεμώντας τó πεινασμένο περιστέρι της αγάτης στην άγκαλιά του θάνατου.

Η Πανλέα σηκώνει τούς άπειρους στανροούς της οδύνης μόνη της. Έχει αυτό τόν σπάνιο στις μέρες μας ήρωισμό. Παράλληλα ίχνηλατεί τήν κρυμμένη νύχτα στα χέρια του Θεού. Είναι μ' άλλα λόγια ένα πομένο άηδόνι, που στεγνώνει τά φτερά του μετά από δλονύχτια θύελλα.

Η σκέψη της Ρ.Π. πορεύεται άνάμεσα από άγρια όνειρα και ήρεμα στάχυα. 'Ωστόσο καλά ξεκίνησε κι' άς λέει, πώς έχασε κάποτε μιά άνοιξη γεμάτη φτώχεια και λύπη. Δέν χρειάζεται τóσος πεσοιμισμός, γιατί νά: Χτές έκανε μιά καλή πράξη. Φίλησε ένα άσπρο γαούφαλλο!

Πρέπει να άισιοδοξει ή Ρωξάνη Πανλέα, γιατί πολύ νωρίς βρήκε τó δρόμο της. Είμαι βέβαιος, πώς τόν βρήκε! Δέν είναι καιρός να διαφωνήσουν τά όνειρα, μιά νύχτα χεινόπορο, γιατί τó χεινόπορο, γι' αυτή, δέν ήρθε άκόμα. Άργεί πολύ. Τό πιο άληθινό μήνυμα στα καρφωμένα της 'Ελάφια είναι εκείνο της δικής της χαράς:

Χθές ήμουνα μόνη σήμερα έχω τή γνώση. Πάντα περιμένο έναν ταχυδρόμο. Άδριο, να θά χτυπήσει τήν πόρτα μου, τήν πόρτα της χαράς.

Θά χτυπήσει! Τό πιστεύω. 'Ο ταχυδρόμος της ποίησης και της δημιουργίας έφτασε στην πόρτα της.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

★

Γι ώργου 'Αράγη: «ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ».

Αιτός που θά 'θελε ν' άσκει τήν κριτική ύπεύθυνα, θά 'χε να άφεληθεί πολλά άν διάβαζε τά «ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής» του Γ. 'Αράγη. Διαβάζοντας κανείς τó βιβλίο αυτό δέν σημαίνει βέβαια πώς θά συμφωνούσε άπόλυτα σ' όλα τά σημεία του. 'Όμως ή διεισδυτικότητα του συγγραφέα σε θέματα του είδους άποτελεί πραγματική τομή πάνω σε στόχος προκαθορισμένους, γιά τó τί είναι ή λογοτεχνική κριτική και γιά τó πώς πρέπει να λειτουργεί. Τό μεγάλο κέρδος μέσα άπ' τó βιβλίο αυτό, ό διαρκής προβληματισμός, όχι μόνο του είδικού άναγνώστη, αλλά και όποιου άλλου που θά 'θελε, έστω τυχαία, να προσεγγίσει έναν λόγο δοκιμακό, που άπ' τή φύση του δέν χαρακτηρίζεται εύκολα γιά έναργεια και άπλότητα ύφους.

'Ο Γιώργος 'Αράγης παρουσιάζει τó θέμα του μέσα άπ' τις παρακάτω ένότητες: α) «Με τó βλέμμα προς τó γεγονός», β) «Η άναγνώριση της Τατιάνας», γ) «Γλώσσα και έκφραση», δ) «Παροισθητικά συστατικά», ε) «'Ο χρόνος θά κρίνει» και στ) «Η έννοια της λογοτεχνικής κριτικής».

Οι ένότητες αιτές αναφέρονται αντίστοιχα στα έξής σημεία:

α) Στη γνησιότητα της πνευματικής δημιουργίας, που άπορρέει όχι τόσο άπ' αυτό που είναι ό δημιουργός άποβλέποντας στην άναγνώρισή του άπ' τόν άναγνώστη, αλλά σ' αυτό που είναι άποβλέποντας στο ίδιο τó γεγονός της δημιουργίας του. β) Στη γνησιότητα της κριτικής που μόνο έξω άπ' τó χωρόχρονο της άλλοτρώσης μπορεί να

305-305

υπάρχει. γ) Στη διαστολή της γλώσσας απ' την έκφραση, με την έννοια ότι «η γλώσσα αντιπροσωπεύει το είναι του λόγου, ενώ η έκφραση το γίνεσθαι». δ) Στην ειδολογική διαφορά ανάμεσα στα στοιχεία εκείνα που καθορίζουν τη «λογοτεχνική ύπωση» του έργου και σε κείνα που καθορίζουν τον «ιδιαιτέρω χαρακτήρα του». Τα πρώτα είναι «αισθητικά», τα δεύτερα «έξωαισθητικά». ε) Στην έλλειψη προβληματισμού, όταν διατυπώνεται αξιωματικά ή φράση: «Ο χρόνος θά κρίνει». Ο συγγραφέας πιστεύει ότι η αναλλοτρίωτη κριτική του σήμερα παραμένει αναλλοτρίωτη κριτική του αύριο. στ) Στον καθορισμό της έννοιας της λογοτεχνικής κριτικής που 'ναι «κριματική» και προκύπτει από τη μελέτη των κριτικών κειμένων και είναι φυσικό να άντλει τα στοιχεία της από αυτά τα κείμενα και όχι από θεωρίες προκατασκευασμένες».

Ο Γιώργος Αράγης τεμνηριώνει τις απόψεις του χρησιμοποιώντας αυθεντικά παραδείγματα, τόσο απ' την πλευρά της προσωπικής δημιουργίας, όσο κι' απ' την πλευρά της λογοτεχνικής κριτικής, που όταν ασκείται σωστά τείνει σ' ένα δημούργημα προσωπικής επίσης ύψης, μέσα απ' την προσέγγιση των νόμων της αισθητικής. Χρησιμοποιώντας άκρατες περιπτώσεις δεν μένει σ' αυτές, αλλά διορθεται απλά το χώρο που κινείται ή αλήθεια. Ο χαρακτήρας των αναλύσεών του είναι διαχρονικός και διατοπικός, αποτελώντας, αν όχι γνώμονα για μιὰ υπεύθυνη άσκηση της κριτικής, όσοσδήποτε όμως, έναν άκέραιο προβληματισμό πάνω σ' αυτό το μεγάλο θέμα, και μάλιστα σήμερα που η κριτική στον τόπο μας, πληρωτώντας άθέματα συμφέροντα των κλιωμάτων, θεωρείται άνυπαρκτη ή καθόλου αντικειμενική.

Γ. Καραβίδας

★

Λίτσας Γωγολίνας: «ΥΦΑΔΙΑ ΤΗΣ ΘΥΜΗΣΗΣ», «ΛΑΓΗΝΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ».

Η Λίτσα Γωγολίνα, συνθέτοντας το ποιητικό της έργο, όσο κι' αν μένει στην πα-

ράδοση, δεν παύει να παίρνει κι' απ' τη σύγχρονη τεχνολογία το στοιχείο εκείνο που τη βοηθά να κινείται άνετα σ' ένα κλίμα ύποβλητικού λυρισμού.

Όμως, αυτό που την καταξιώνει περισσότερο, είναι το στοιχείο μιās ξεχωριστής εικασθισίας, μιās πονεμένης τριφερότητας, που φαίνεται τόσο απ' τα «Τράδια της θύμησης» (1975), όσο κι' απ' το «Λαγήνι του ήλιου» (1978).

Άντλει τις έμπνεύσεις της απ' τον οικογενειακό της περίγυρο κι' απ' τον ειρύτερα κοινωνικό, δίνοντας στα αισθήματά της που ύλοποιεί σέ πνευματική δημιουργία, διαστάσεις διαχρονικές.

Τα «Τράδια της θύμησης» αποτελούν έλεγεια στή μνήμη του άνδρα της Πάνου Γώγολα, του ποιητή της «Χωριάτισσας μουσας» που πέθανε τον Άπρίλη του 1972. Η ποιήτρια μπροστά στο χαμό του άγαπημένου νιώθει να την παιδεύει θύμηση «άκρωτηριασμένη» απ' το δρεπάνι του χάρου:

«Τά μέλη της μνήμης μου / τά χωρίζει το χάος / θιαπή ή έλπίδα/ βαθειά ή ριτίδα / σάν συλλογίμα / εκείνον που έχασα».

Ο πόνος της ποιήτριας μεγάλος, όσο κι' ο κόσμος, όσο και το σύμπαν των θεών:

«Ταεγκού Ταεζόν, Ταϊλάνδη / Πόλης της Κίνας, Κορέας, Σιάμι / φέρτε τά φέτρα σας / τά ήλιοτρόπια, / σέ κείνη που κλαίει / να της γιατρέψετε / τό λογισμό. / Ταεγκού, Ταεζόν, Ταϊλάνδη / καλέστε και σεις, / τους δικούς σας θεούς, / να φέρουν τη λύτρωση...».

Στο «Λαγήνι του ήλιου» ο πόνος της ποιήτριας καταλαγιάζει σέ γαλήνη. Η κόρη που της χάρισε ο άγαπημένος που έφυγε, αποτελεί τώρα την προσωποποίηση της παρουσίας του, πέρα απ' τη δική της παρουσία. Η ψυχή του σπιθίζει μέσα απ' το βλέμμα της, μαζί με τη δική της ψυχή. Έτσι νιώθοντας, γαληνεύει ή ποιήτρια μάνα, αλλά κι' ή συντρόφισσα εκείνον:

«Στό βάθος των ματιών μας / άς κοιταχτούμε / και τη γαλήνη της αγάπης μας / άς ζούμε. / Με της έλπιδας τη γλυκειά άπαντοχή».